

dragostea modernă

aziz ansari | **dragostea modernă**
eric klinenberg

Traducere din engleză de **Emanuela Ignățoiu-Sora**

 PUBLICA

Titlul original al acestei cărți este *Modern Romance* de Aziz Ansari cu Eric Klinenberg.

Copyright © 2015 by Modern Romantics Corporation

All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form. Published by arrangements with **Penguin Press**, an imprint of Penguin Publishing Group, a division of Penguin Random House LLC.

© **Publica, 2016, pentru ediția în limba română**

Toate drepturile rezervate. Nicio parte din această carte nu poate fi reprodusă sau difuzată în orice formă sau prin orice mijloace, scris, foto sau video, exceptând cazul unor scurte citate sau recenzii, fără acordul scris din partea editorului.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ANSARI, AZIZ

Dragostea modernă / Aziz Ansari cu Eric Klinenberg; trad.: Emanuela Ignățoiu-Sora
București: Publica, 2016

ISBN 978-606-722-193-0

I. Klinenberg, Eric

II. Ignățoiu-Sora, Emanuela (trad.)

159.922.1

EDITORI: Cătălin Muraru, Silviu Dragomir

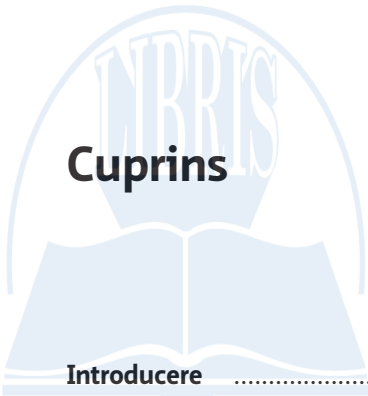
DIRECTOR EXECUTIV: Bogdan Ungureanu

DESIGN: Alexe Popescu

REDACTOR: Mirela Vișan

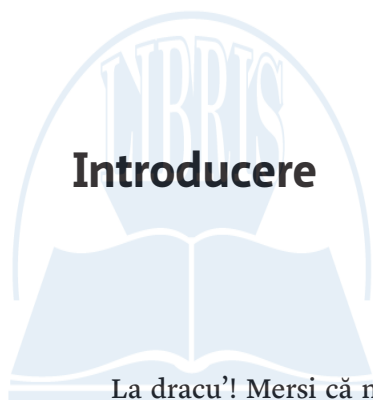
CORECTORI: Rodica Crețu, Silvia Dumitrache

DTP: Răzvan Nasea

Cuprins

Introducere	7
1. În căutarea sufletului-pereche	19
2. Prima întâlnire	45
3. Online dating	87
4. Opțiuni și alegeri	147
5. Cum e cu dragostea în alte țări	177
6. Aceeași Mărie, cu altă pălărie	211
7. Cum să rămâi într-o relație	249
Concluzie	279
Mulțumiri	295
Bibliografie	301

Introducere

La dracu'! Mersi că mi-ai cumpărat cartea. Bani sunt AI MEI acum. Dar am muncit din greu la carte și chiar cred că o să îți placă.

Mai întâi, să-ți spun câte ceva despre proiect. Când ești un comedian de stand-up și ai succes, începi să primești, destul de repede, și oferte de a scrie o carte umoristică. Am refuzat de câteva ori astfel de oferte, pentru că mi se părea că stand-up comedy mi se potrivește cel mai bine. Consideram că a scrie o carte nu era la fel de amuzant ca a-mi folosi ideile într-un spectacol.

De ce m-am apucat, totuși, să scriu o carte despre dragostea modernă?

Acum câțiva ani, am cunoscut o femeie, să îi zicem Tanya, cu care mi-am petrecut noaptea. Ne cunoscuserăm la aniversarea cuiva și, când petrecerea era pe sfârșite, s-a oferit să mă ducă până acasă cu mașina. Vorbiserăm și flirtaserăm cam toată noaptea, așa că am invitat-o să bea ceva cu mine.

Pe vremea aceea, stăteam într-o casă foarte simpatică, pe care o subînchiriasem, undeva pe Hollywood Hills. Semăna cu casa lui De Niro, din *Obsesia**, dar era ceva mai pe gustul meu decât pe gustul unui hoț abil care doboară vehicule blindate.

Am pregătit pentru amândoi câte un cocktail și am pus muzică, am râs și am stat de vorbă. După un timp, am făcut sex

* În original, *Heat* (n.t.).

și a fost nemaipomenit. Îmi amintesc că, în beția mea, am mormăit ceva de genul: „Tanya, ești o doamnă nemaipomenit de fermecătoare...”, iar ea mi-a spus: „Aziz, și tu ești un bărbat fermecător“. Întâlnirea noastră părea să fie de bun-augur, de vreme ce ambele părți fuseseră de acord: amândoi eram persoane fermecătoare.

Voiam să mă văd din nou cu Tanya, dar aveam o problemă, care ne macină pe noi toți: când și cum să o contactez?

Să o sun? Să îi trimit un SMS? Un mesaj pe Facebook? Fac un foc ca să vadă fumul? Cum se descurcă cineva într-o astfel de situație? Dacă îmi dau foc la casa închiriată? Cât de stânjenit voi fi când va trebui să-l anunț pe proprietar, actorul James Earl Jones, că i-am ars casa încercând să trimit semnale de fum?

Of, tocmai am dezvăluit a cui e casa pe care am închiriat-o: Regele Jaffe Joffer în persoană, vocea lui Darth Vader, legenda cinemaului, James Earl Jones.

Până la urmă, m-am hotărât să îi trimit un SMS, pentru că mi se păruse genul de persoană care trimite multe SMS-uri. Am așteptat câteva zile ca să nu par disperat. Între timp, aflasem că

formația Beach House, pe care o ascultasem în noaptea când am fost împreună, urma să cânte în L.A., așa că i-am trimis următorul SMS:

Bună, nu știu dacă ai plecat deja la New York, dar Beach House cântă în seara asta și mâine la Wiltern. Vrei să vii? Poate că te lasă să cânți „The Motto” dacă îi rugăm frumos?

Un mesaj drăguț, o întrebare clară și chiar și o glumă a noastră (Tanya cântase la petrecere cântecul lui Drake, „The Motto”, și fusesem impresionat că știuse aproape toate versurile).

Mă simțeam destul de încrezător. Nu eram îndrăgostit lulea de Tanya, dar părea foarte interesantă și aveam impresia că se crease o oarecare legătură între noi. În timp ce așteptam mesajul ei de răspuns, am început să-mi imaginez cum ar arăta relația noastră. Săptămâna următoare am fi putut vedea un film la proiecțiile faine care se fac la Hollywood Forever Cemetery. Sau i-aș fi gătit ceva și, cu ocazia asta, aș fi încercat în sfârșit rețeta de pui fript sub cărămidă, pe care tot voiam să o încerc? Poate că în toamnă am fi mers în vacanță împreună, la Ojai?*. Cine știe cum avea să fie viitorul nostru împreună?! Urma să fie grozav!

După câteva minute, am văzut că citise mesajul.

Inima mi s-a oprit o clipă.

Momentul adevărului.

M-am așezat mai bine și m-am uitat cum apar micuțele puncte de la iPhone, cele care îți arată că cineva îți scrie un mesaj de

* Orășel turistic din California, faimos pentru activitățile recreative și pentru încurajarea produselor locale. Legislația locală interzice supermarketurile. Ojai este supranumit Shangri-la datorită frumuseții peisajelor și a interesului locuitorilor pentru spiritualitate (n.t.).

răspuns; adică echivalentul, în lumea smartphone-ului, a unei călătorii dureros de încete pe un montagne-russe. Și apoi, după câteva secunde, punctele *s-au evaporat*, pur și simplu.

Tanya nu-mi răspunsese.

Hm... ce se întâmplase?

Au mai trecut câteva minute...

Și tot nimic.

Poate că se gândește mai mult ca să îmi scrie răspunsul perfect, mi-am spus. Probabil că făcuse o ciornă, nu îi plăcuse și intenționa să revină asupra mesajului ceva mai târziu. OK, *înțelegeam*. Poate că nici ea nu voia să pară disperată și de asta nu mi-a răspuns imediat, corect?

Trecuseră cincisprezece minute și... tot nimic.

Începusem să-mi pierd încrederea de sine și să am îndoieli.

Apoi a trecut o oră... tot nimic.

Au trecut două ore... tot nimic.

Au trecut trei ore... nimic.

Am început să mă panichez nițel. Mă holbam la mesajul pe care i-l trimiseseam. Dacă la început fusesem extrem de încrezător, acum începeam să mă îndoiesc de orice și de tot.

Bună, nu știu dacă ai plecat deja la New York, dar Beach House cântă în seara asta și mâine la Wiltern. Vrei să vii? Poate că te lasă să câști „The Motto” dacă îi rugăm frumos?

Cât de prost sunt! Ar fi trebuit să pun semnul exclamării după „Bună”. Am pus prea multe întrebări. Ce dracu’ a fost în capul meu? Aha, încă o întrebare! Aziz, CE NAIBA E CU TINE ȘI CU ÎNTREBĂRILE?

Încercam să îmi dau seama ce se întâmplase și să și rămân calm în același timp.

OK, poate că e prea ocupată la muncă. E în regulă.

Sunt sigur că o să îmi răspundă de îndată ce poate. A fost o conexiune între noi, nu?

Și așa a trecut o zi.

O ZI ÎNTREAGĂ!

Gândurile începuseră să o ia razna:

Ce se întâmplase? Știu că îmi văzuse mesajul.

Îi căzuse telefonul în râu/ la ghenă/într-un vulcan?

Sau poate că Tanya însăși căzuse în râu/la ghenă/într-un vulcan? O, Doamne! Tanya murise și eu, ca un egoist, mă gândeam la întâlnirea noastră. Sunt un om rău.

I-am vorbit unui prieten despre problema pe care o aveam.

„Nu-ți face griji, omule, e în regulă. O să te caute ea. Probabil că e doar ocupată“, mi-a spus el, pe un ton optimist.

Și atunci am căutat-o pe Facebook și am văzut că era online. Să îi trimit un mesaj? *Nu! Nu face asta, Aziz! Fii calm! Calm...* Ceva mai încolo, m-am uitat și pe Instagram, unde idioata de Tanya postase o fotografie cu o căprioară. Așa deci, era prea ocupată să îmi răspundă, dar avea timp să posteze o poză cu o căprioară de prin cine știe ce drumetrie?

Sunt eu distrat din fire, dar, dintr-odată, am avut un moment de luciditate, pe care trebuie să îl fi avut orice alt idiot aflat în aceeași situație ca și mine.

POATE CĂ NICI NU PRIMISE MESAJUL!

Asta se întâmplase, așa-i? Era ceva în neregulă cu telefonul ei, asta era tot.

Acesta e momentul când mi-a trecut prin cap să îi trimit un al doilea mesaj, dar am ezitat, dat fiind că nu pățisem nimic de genul ăsta, când le scriam prietenilor mei.

„Alan, bună. Ți-am trimis un mesaj să mîncăm ceva în oraș și nu mi-ai răspuns toată ziua. Ce s-a întîmplat?”

„La naiba! N-am văzut mesajul. Cred că am o problemă cu telefonul și nu l-am primit. Scuze. Hai să ieșim mâine!”

Să ne întoarcem la problema mea cu Tanya. Trecuseră deja 24 de ore. Era miercuri și concertul era chiar *în seara aia*. De ce nu scria măcar un mesaj în care să îmi spună „nu”? Măcar spune „nu”, ca să merg cu altcineva, mă gîndeam. De ce, Tanya, de ce? Am început să mă perpelesc și să îmi pierd mințile tot gîndindu-mă. Cum poate un om să fie atît de nepoliticos, în atît de multe feluri? Adică nu sunt vreun papă-lapte! Mă știe de ani de zile.

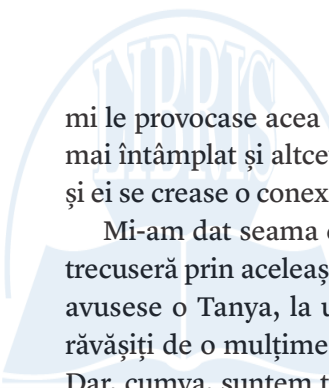
M-am tot întrebat dacă să îi mai scriu, dar m-am gîndit că aș fi părut prea disperat și că ar fi trebuit să accept că pur și simplu nu era interesată. Mi-am spus că oricum nu merită să ies cu oameni care îi tratează în halul ăsta pe ceilalți, ceea ce era oarecum adevărat. În orice caz, eram frustrat și mă simțeam extrem de jignit.

Și atunci, mi-am dat seama de ceva interesant.

N-aș fi fost cuprins de o asemenea paranoia acum 20 sau chiar acum zece ani. Iată-mă verificîndu-mi telefonul la fiecare cîteva minute, trecînd printr-o avalanșă de emoții – panică, durere și furie –, doar pentru că persoana respectivă nu-mi trimisese un mesaj scurt, stupid, de pe un telefon idiot.

Eram foarte supărat, dar chiar făcuse Tanya ceva cu adevărat răutăcios sau nepoliticos? Nu, pur și simplu nu răspunsese la un mesaj, cu scopul de a evita o situație stînjenitoare. Cu siguranță și eu făcusem la fel cu alte persoane, fără să îmi dau seama de suferința pe care le-o provocam.

Pînă la urmă, nu m-am mai dus la concert. În loc de asta, m-am dus într-un club de stand-up comedy, unde am povestit despre frustrarea îngrozitoare, îndoiala de sine și furia pe care

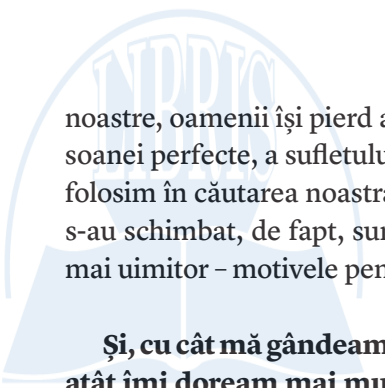

mi le provocase acea „tăcere“ absurdă. Publicul a râs, dar s-a mai întâmplat și altceva, mai important, ca și cum între mine și ei se crease o conexiune la un cu totul alt nivel.

Mi-am dat seama că fiecare băiat și fiecare fată din public trecuseră prin aceleași probleme și dileme; că fiecare dintre ei avusese o Tanya, la un moment dat, în viață. Stăm singuri, răvășiți de o mulțime de emoții, cu ochii holbați la un ecran. Dar, cumva, suntem toți împreună în această experiență și ar trebui să ne găsim consolare în faptul că niciunul dintre noi nu are habar ce să facă.

Am devenit fascinat de întrebările „de ce“ și „cum“ de atât de multe persoane sunt nedumerite când vine vorba despre ceva ce oamenii au reușit dintotdeauna să facă într-un mod eficient: să își găsească dragostea. Am început să îi întreb pe oamenii din jur dacă îmi pot recomanda vreo carte care să mă ajute să înțeleg toate provocările legate de găsirea iubirii în era digitală. Am găsit câte ceva, pe ici-colo, dar niciuna dintre ele nu îmi oferea perspectiva profundă, exhaustivă și sociologică pe care mi-o doream. Și, cum o astfel de carte nu exista, m-am hotărât să o scriu chiar eu.

Când am început proiectul, m-am gândit la marile schimbări cu privire la iubire, care erau mai mult decât evidente: inovații tehnologice, ca smartphone-ul, online dating, site-uri. Dar, cu cât m-am documentat mai mult, cu atât mi-am dat seama că transformările din viețile noastre romantice nu pot fi explicate doar prin tehnologie; e mai mult decât atât. Într-o perioadă foarte scurtă, întreaga cultură a căutării iubirii și a partenerului s-a schimbat radical. Acum un secol, oamenii își găseau o persoană cumsecade din cartier. Familiile s-ar fi cunoscut și, după ce ar fi decis că niciunul dintre parteneri nu era vreun potențial ucigaș, cuplul s-ar fi căsătorit și ar fi făcut copii – toate astea până ca vreunul dintre ei să împlinească 22 de ani. În zilele

noastre, oamenii își pierd ani întregi din viață în căutarea persoanei perfecte, a sufletului-pereche. Instrumentele pe care le folosim în căutarea noastră sunt, desigur, diferite, dar ceea ce s-au schimbat, de fapt, sunt dorințele noastre și – ceea ce e și mai uimitor – motivele pentru care pornim în această căutare.

Și, cu cât mă gândeam mai mult la aceste schimbări, cu atât îmi doream mai mult să scriu această carte. Dar mai știam și că eu, comedianul papă-lapte, Aziz Ansari, n-aș fi avut cum să scriu cartea de unul singur, așa că am hotărât să apelez la niște oameni extrem de inteligenți, care să mă ghideze. Am făcut echipă cu sociologul Eric Klinenberg, cu care am elaborat un proiect uriaș de cercetare, care a însemnat mai bine de un an de cercetare, în diverse orașe din lume, și care i-a inclus pe o parte dintre cei mai importanți experți în iubire.

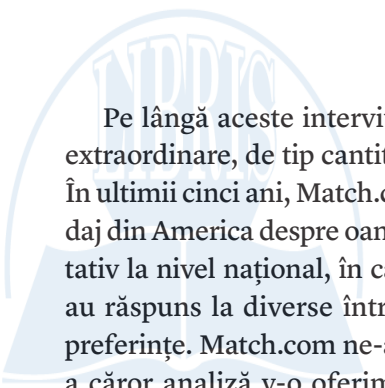
Înainte să continuăm, aș vrea să vă spun câte ceva despre proiect, ca să știți ce am făcut și ce nu am făcut. Principalele date folosite în această carte au fost colectate de mine și de Eric, în timpul unei cercetări din 2013 și 2014. Am făcut focus-grupuri și interviuri cu sute de oameni, la New York, Los Angeles, Wichita, Monroe (statul New York), Buenos Aires, Tokyo, Paris și Doha. Nu au fost niște interviuri obișnuite. Mai întâi, am adunat grupuri diverse de persoane, cu care am avut niște conversații personale incredibile, în legătură cu diverse detalii intime ale vieții lor romantice. În al doilea rând, și chiar mai interesant, a fost faptul că mulți dintre oamenii care au participat la cercetare s-au oferit să ne împrumute telefoanele ca să le putem vedea și folosi interacțiunile pe care le-au avut prin SMS-uri, e-mailuri, site-uri de online dating și aplicații ca Tinder. Astfel de informații au fost revelatoare, pentru că am putut să observăm în mod real rolul pe care interacțiunile romantice îl joacă în viețile oamenilor, și nu doar să auzim

povești din ceea ce oamenii își puteau aminti. Din moment ce i-am rugat pe participanți să ne ofere atâtea informații personale, le-am promis că vor rămâne anonimi. Ceea ce înseamnă că toate numele persoanelor ale căror povești le spunem aici sunt pseudonime, în conformitate cu procedurile standard din cercetarea sociologică de tip calitativ.

Pentru că am vrut să extindem cercetarea și în afara orașelor, am creat un forum pe platforma Reddit, numit Modern Romantics, cu scopul de a pune întrebări și de a face un focus-grup online uriaș, cu mii de răspunsuri din toată lumea. (Țin să le mulțumesc din suflet tuturor celor care au participat și să le spun că scrierea acestei cărți nu ar fi fost posibilă fără ei.) Prin urmare, de fiecare dată când găsiți menționat „forumul subreddit sau subreddit“, ne referim la acest focus-grup online.

Am petrecut foarte mult timp intervievând și niște oameni incredibil de inteligenți, inclusiv sociologi eminenți, antropologi, psihologi și jurnaliști, care și-au făcut o carieră din a studia dragostea modernă și care au fost extraordinar de generoși cu timpul lor.

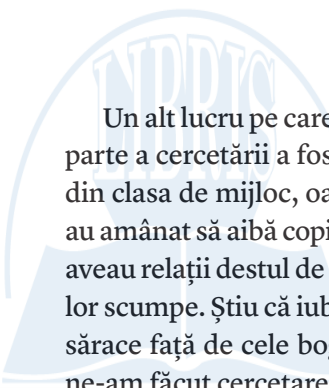
Aici e o listă cu cei care ne-au fost alături și sper din tot sufletul că nu am omis pe nimeni: Danah Boyd, de la Microsoft; Andrew Cherlin, de la John Hopkins University; Stephanie Coontz, de la Evergreen State College; Pamela Druckerman, de la *New York Times*; Kumido Endo, de la New School, care ne-a ajutat și cu cercetarea făcută la Tokyo; Eli Finkel, de la Northwestern University; Helen Fisher, de la Rutgers University; Jonathan Haidt, de la NYU; Sheena Iyengar, de la Columbia University; Dan Savage; Natasha Schül, de la MIT; Barry Schwartz, de la Swarthmore College; Clay Shirky, de la NYU; Sherry Turkle, de la MIT; și Robb Willer, de la Stanford, care ne-a ajutat să formulăm întrebări pentru cercetare, dar și să analizăm datele colectate.

Pe lângă aceste interviuri, am avut acces la anumite date extraordinare, de tip cantitativ, pe care le-am folosit din greu. În ultimii cinci ani, Match.com a sponsorizat cel mai mare sondaj din America despre oamenii singuri – un eșantion reprezentativ la nivel național, în care aproximativ 5 000 de persoane au răspuns la diverse întrebări legate de comportamente și preferințe. Match.com ne-a oferit în mod generos informațiile, a căror analiză v-o oferim și noi, la rândul nostru. Am mai beneficiat și de bunăvoința lui Christian Rudder și a celor de la OkCupid, care au colectat o adevărată comoară cu date despre comportamentul utilizatorilor acestui site. Astfel de informații ne-au fost extrem de utile pentru a distinge între ceea ce spun oamenii că își doresc și ceea ce fac, de fapt.

O altă sursă extraordinară de date a fost Michael Rosenfeld, de la Stanford University, care ne-a pus la dispoziție informații din *How couples meet and stay together* – un sondaj cu eșantion reprezentativ la nivel național, format din 4 002 adulți, dintre care trei treimi aveau partener. Atât Rosenfeld, cât și un alt cercetător, Jonathan Haidt, de la NYU, ne-au dat permisiunea să le folosim graficele din propria carte. Le mulțumesc amândurora.

Grație ajutorului tuturor acestor oameni, Eric și cu mine am reușit să acoperim o mulțime de aspecte ale dragostei moderne, dar nu am reușit să tratăm întreaga problemă. Încă de la început, aș dori să știți că e vorba, în primul rând, despre relații heterosexuale. Destul de repede ne-am dat seama că, dacă am fi încercat să vedem cum se aplică diversele aspecte ale iubirii, de care ținem cont în carte, și la relațiile LGBT, nu am mai fi fost în stare să tratăm subiectul cu rigoare și profunzime, decât dacă am fi scris o a doua carte. E drept că vorbim și despre câteva aspecte ale iubirii printre homosexuali și lesbiene, dar nu în mod exhaustiv.

Un alt lucru pe care vreau să îl menționez e că cea mai mare parte a cercetării a fost realizată prin participarea persoanelor din clasa de mijloc, oameni care au absolvit o facultate și care au amânat să aibă copii până pe la vârsta de 30-40 de ani și care aveau relații destul de intense și de intime cu smartphone-urile lor scumpe. Știu că iubirea funcționează diferit în comunitățile sărace față de cele bogate, atât în SUA, cât și în alte țări unde ne-am făcut cercetarea. Dar ne-am gândit că am fi copleșiți de toate diferențele de clasă, așa că nu le-am luat în considerare în această carte.

Cam asta e tot ce trebuie să știi ca introducere. Dar, înainte de a începe, aș vrea să îți mulțumesc din suflet ție, cititorule.

Ai fi putut să cumperi orice carte din lume: un exemplar din cartea lui Ja Rule, *Unruly: The Highs and Lows of Becoming a Man*, sau un exemplar din *Rich Dad, Poor Dad*.^{*} Ai fi putut chiar să cumperi *Rich Ja, Poor Ja: Ja Rule's Guide to Sensible Finance*.

Ai fi putut să cumperi toate aceste cărți (și poate chiar așa ai făcut), cu excepția ultimei, pe care, în ciuda e-mailurilor mele stăruitoare, Ja Rule refuză să o scrie.

Dar ai cumpărat și cartea mea, iar pentru asta chiar îți mulțumesc.

Iar acum să începem călătoria în lumea... *dragostei moderne!*

^{*} Carte apărută și în limba română cu titlul *Tată bogat, tată sărac*, traducere de Irina-Margareta Nistor, Editura Curtea Veche, 2008 (n.r.).

1

În căutarea sufletului-pereche

Multe dintre frustrările pe care le au în ziua de azi oamenii singuri par a fi legate exclusiv de epoca noastră și de contextul tehnologic: de exemplu, că nu ți se răspunde la un SMS sau te stresezi gândindu-te care e filmul preferat pe care să îl treci la profilul tău online; sau deoarece te întrebi dacă trebuie să-i teleportezi niște trandafiri fetei cu care ai ieșit la cină cu o seară înainte. (SUNT DESTUL DE SCEPTIC CĂ VOR DESCOPERI TELEPORTAREA PÂNĂ ÎN IUNIE 2015, CÂND APARE CARTEA, AȘA CUM AM FOST, DE ALTFEL, INFORMAT DE CONSILIERII MEI PE PROBLEME ȘTIINȚIFICE. DRAGĂ EDITORULE, TE ROG SĂ SCOȚI PASAJUL, DACĂ TELEPORTAREA NU A FOST ÎNCĂ REZOLVATĂ.)

Astfel de dileme sunt noi în domeniul relațiilor romantice, dar, pe măsură ce m-am documentat și am făcut interviuri pentru această carte, mi-am dat seama că schimbările în iubire și în relațiile romantice sunt mult mai profunde decât credeam.

Acum sunt în aceeași situație cu milioane de alți tineri. Cunoaștem oameni, ieșim la întâlniri, intrăm în relații și ieșim din ele, toate cu speranța că vom găsi pe cineva pe care să îl/să o iubim cu adevărat și cu care să putem avea o legătură puternică. Poate că ne dorim chiar să ne căsătorim și să întemeiem o familie.

Dacă un astfel de parcurs e destul de tipic în zilele noastre, acum câteva decenii, oamenii se comportau cu totul altfel. Ca să fiu mai clar, acum știu că modul în care înțelegem, în prezent, aceste două concepte: „a căuta“ și „persoana potrivită“

este complet diferit de cel din trecut. Ceea ce înseamnă că s-au schimbat și așteptările pe care le avem despre cum să îi faci curte unei persoane.

Gogoși în schimbul interviurilor

VIZITĂ LA UN AZIL DIN NEW YORK

Mi-am dat seama că, dacă voiam să înțeleg cum s-au schimbat lucrurile odată cu trecerea timpului, ar trebui să încep prin a afla despre experiențele generațiilor mai în vârstă. Și asta a însemnat să stau de vorbă cu niște bătrâni.

Ca să fiu sincer pe deplin, am tendința să idealizez trecutul și, deși apreciez confortul vieții moderne, câteodată tânjesc după timpuri mai puțin complicate. Nu ar fi cool să fii singur într-o altă epocă? M-aș duce cu o fată la un cinema, în aer liber; am mânca cheeseburgeri, într-un local, și apoi ne-am giugiuli, în mașina mea decapotabilă. Sunt de acord că ar fi fost cam complicat pentru mine să am o așa experiență în anii 1950, dacă luăm în considerare tenul meu închis și tensiunile rasiale din epocă, dar, în fantezia mea, armonia rasială face și ea parte din toată povestea.

Așadar, ca să înțelegem mai multe despre iubirea din epoca noastră, m-am dus cu Eric la un azil din Lower East Side, din New York, ca să stăm de vorbă cu niște persoane în vârstă.

Am venit pregătiți cu o cutie mare de gogoși Dunkin' Donuts și cu cafea – instrumente care, așa cum ne-a informat personalul, ar fi esențiale pentru a-i convinge pe bătrâni să stea de vorbă cu noi. Într-adevăr, cum au simțit mirosul de gogoși, cum și-au adus scaunele mai aproape și au început să ne răspundă la întrebări.

Un bărbat de 89 de ani, pe nume Alfredo, s-a precipitat spre gogoși, dar, după vreo zece minute, timp în care nu ne-a spus

decât numele și vârsta, s-a uitat la mine destul de confuz, și-a înălțat în aer mâinile acoperite cu zahăr și a plecat.

Câteva zile mai târziu, când ne-am întors pentru alte interviuri, Alfred a venit din nou. Personalul ne-a explicat că înțelesese greșit scopul întâlnirii noastre anterioare; credea că vrem să vorbim cu el despre experiența avută în război; dar acum era pregătit să ne răspundă la întrebările referitoare la propriile experiențe legate de dragoste și căsătorie. Și de data asta, Alfredo s-a repezit la gogoși, după care, mai repede decât ar putea cineva să își ștergă firimiturile de la gură, a șters putina din nou.

Sper doar că și eu voi avea norocul, atunci când voi fi la azil, să obțin gogoși pe gratis în acest fel.

Din fericire, ceilalți au fost mai vorbăreți. Victoria, de 68 de ani, a crescut în New York și s-a căsătorit când avea 21 de ani, cu un bărbat care locuia în același bloc cu ea, doar cu un etaj mai sus.

„Eram cu niște prieteni în fața blocului, când a venit la mine“, ne-a spus Victoria. „Mi-a spus că mă place foarte mult și m-a întrebat dacă nu aș vrea să ies cu el. Nu i-am răspuns. M-a întrebat de vreo două-trei ori până am acceptat să ies cu el.“

A fost prima dată când Victoria a avut o întâlnire. Au mers la cinema și la mama ei. În scurt timp, au format un cuplu și, după un an, s-au căsătorit. Au fost căsătoriți 48 de ani.

Povestea Victoriei conținea toate elementele pe care mă așteptam să le găsesc și la ceilalți: s-a căsătorit devreme, părinții i-au cunoscut prietenul aproape imediat și s-au căsătorit destul de repede. Crezusem însă că era destul de rar să te căsătorești cu cineva care locuia în aceeași clădire.

Dar apoi am stat de vorbă cu Sandra, 78 de ani, care se căsătorise cu un bărbat care locuia pe aceeași stradă.

Stevie, de 69 de ani, s-a căsătorit cu o femeie care locuia pe același etaj ca el.

Jose, 75, s-a căsătorit cu o femeie care locuia pe o stradă vecină.

Alfredo s-a căsătorit cu cineva care locuia pe aceeași stradă (probabil fiica vreunui proprietar de magazin de gogoși).

Era uimitor. A reieșit că paisprezece dintre cei 36 de vârstnici cu care am stat de vorbă se căsătoriseră cu cineva care locuia aproape de casa lor părintească. Oamenii se căsătoreau cu vecini, cu persoane care locuiau pe aceeași stradă, în același cartier și chiar în aceeași clădire. Mi s-a părut ciudat.

„Oameni buni“, le-am spus, „locuiți în New York. Nu v-a trecut prin minte că, *poate, există oameni și în altă parte, nu doar în clădirea în care locuiți?* De ce să te limitezi atât de mult? De ce să nu-ți lărgști orizontul?“

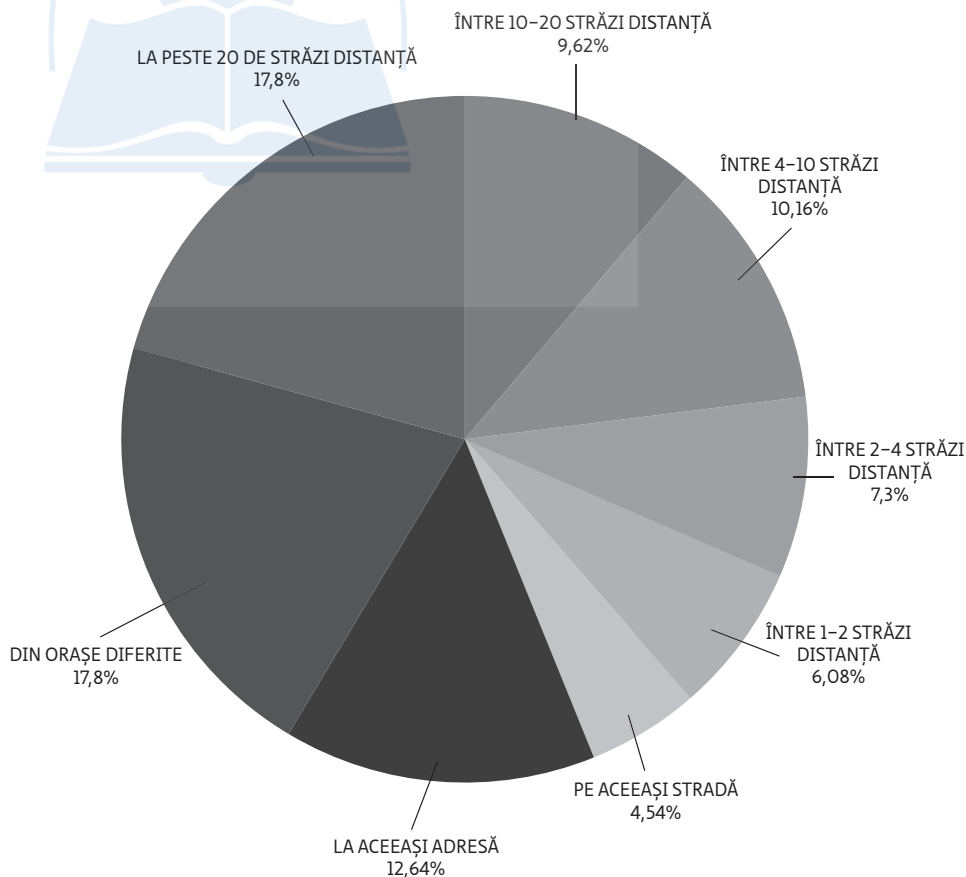
Au ridicat din umeri...

După interviuri, am încercat să aflăm dacă un astfel de comportament nu era cumva o practică răspândită a vremii. În 1932, un sociolog de la Universitatea din Pennsylvania, pe nume James Bossard, a analizat 5 000 de licențe de căsătorie depuse în aceeași perioadă de oamenii care locuiau în Philadelphia. Incredibil! *O treime* dintre cuplurile care urmau să se căsătorească locuiseră la o distanță de aproximativ cinci străzi unul de altul, înainte de căsătorie. Unul din șase cupluri locuiseră pe aceeași stradă. Și mai surprinzător, unul din opt cupluri locuiseră în aceeași clădire, înainte să se căsătorească*.

M-am întrebat dacă această tendință de a te căsători cu oameni din zonă era specifică orașelor mari. Ei bine, o mulțime de sociologi, din 1930 și 1940, s-au întrebat același lucru și au publicat rezultatele în principalele reviste de specialitate ale

* „Residential propinquity as a factor in marriage selection“, James H.S. Bossard, în revista *American Journal of Sociology*, 38, nr. 2, 1932, pp. 219–24 (notele nemarcate aparțin autorului – n.r.).

PROXIMITATE GEOGRAFICĂ A PARTENERILOR ÎN 5 000 DE CĂSĂTORII, PHILADELPHIA, 1932

vremii. Mda, rezultatele lor sunt surprinzător de apropiate de cele obținute de Bossard, în Philadelphia, cu mici excepții.

De exemplu, persoanele din orașele s-au căsătorit tot cu vecini, în măsura în care aceștia erau disponibili. Dar atunci

când erau prea puține persoane disponibile, oamenii și-au lărgit orizontul – dar numai atât cât era necesar. Așa cum spune sociologul John Ellsworth Jr., de la Yale, care a studiat tiparele de căsătorie din Simsbury, Connecticut (cu o populație de 3 941): „Oamenii vor merge cât de departe e nevoie pentru a-și găsi un partener, dar nu mai departe de atât“.

Lucrurile stau, în mod evident, altfel în zilele noastre. Am aflat, de exemplu, că sociologii nici nu mai fac astfel de studii despre geografia căsătoriei în orașe. Eu nu am, de exemplu, niciun prieten care să se fi căsătorit cu cineva din același cartier, iar cazurile în care oamenii s-au căsătorit cu cineva din orașul natal sunt rare. Cei mai mulți dintre prietenii mei s-au căsătorit cu persoane pe care le-au cunoscut după facultate, când au întâlnit oameni din toată țara și, uneori, din toată lumea.

Gândește-te la locul unde te-ai născut, la blocul sau la cartierul în care ai crescut. Te-ai imagina căsătorit/ă cu vreunul dintre acei caraghioși?

Prima maturitate

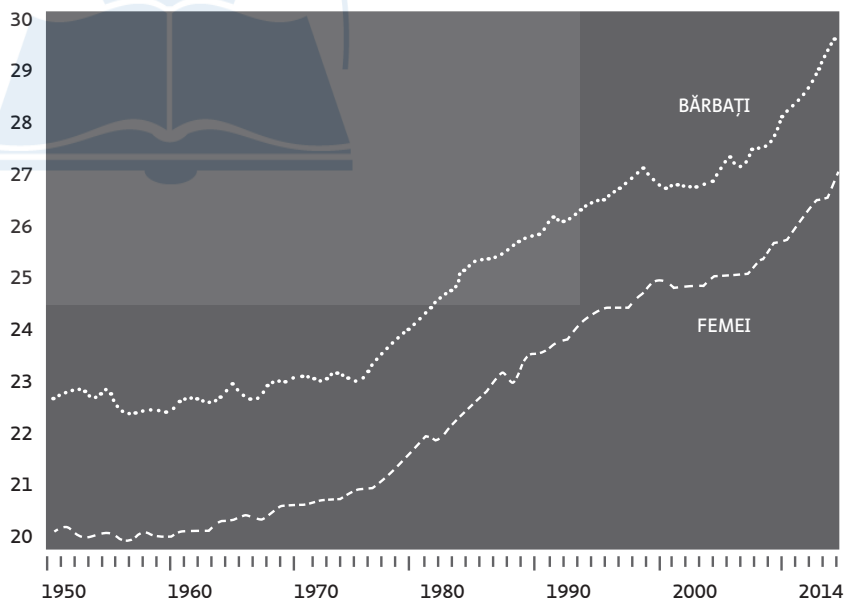
CÂND ADULȚII SE MATURIZEAZĂ

Unul dintre motivele pentru care ne e atât de greu să ne imaginăm căsătoriți cu persoanele cu care am copilărit este acela că, în zilele noastre, ne căsătorim mult mai târziu în comparație cu generațiile precedente.

În cazul persoanelor cu care am stat de vorbă la azilul din New York, vârsta medie la care s-au căsătorit a fost 20 de ani pentru femei și 23 de ani pentru bărbați.

* „The relationship of population density to residential propinquity as a factor in marriage selection”, John S. Ellsworth Jr, în revista *American Sociological Review* 13, nr. 4, 1948, pp. 444–48.

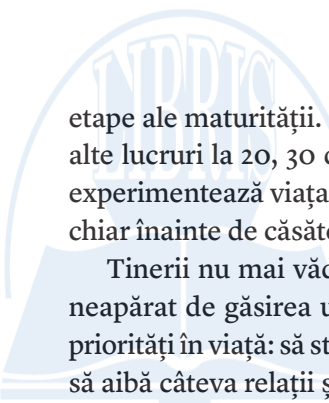
VÂRSTA MEDIE PENTRU PRIMA CĂSĂTORIE ÎN SUA

Sursă: Departamentul de recensământ al SUA, Recensăminte decenale, 1890–1940, și sondajul populației actuale, suplimentele actuale sociale și economice, 1947–2014.

În prezent, vârsta medie pentru prima căsătorie este 27 de ani pentru femei și 29 pentru bărbați, iar în orașele mari, ca New York și Philadelphia, vârsta medie este de aproximativ 30 de ani atât pentru femei, cât și pentru bărbați.

De ce a crescut atât de mult, în ultimele decenii, vârsta la care are loc prima căsătorie? Pentru tinerii care s-au căsătorit în 1950, căsătoria însemna primul pas spre maturizare. După liceu sau facultate, te căsătoreai și plecai de acasă. Pentru cei care trăiesc acum însă, căsătoria reprezintă una dintre ultimele

etape ale maturității. Cei mai mulți dintre tinerii de acum fac alte lucruri la 20, 30 de ani: merg la facultate, au o carieră și experimentează viața de adult în afara casei părintești, și asta chiar înainte de căsătorie.

Tinerii nu mai văd perioada asta din viață ca fiind legată neapărat de găsirea unui partener și de căsătorie. Au și alte priorități în viață: să studieze, să experimenteze diverse joburi, să aibă câteva relații și, cu puțin noroc, să se dezvolte cât mai mult ca persoană. Sociologii au și un nume pentru această perioadă din viață: prima maturitate*.

În timpul acestei perioade din viața noastră, ajungem să ne lărgim extraordinar de mult opțiunile romantice. În loc să rămânem în casele părintești sau în cartierele din copilărie, ne mutăm în alte orașe, petrecem numeroși ani întâlnind diverși oameni, la facultate și la locul de muncă și, grație online dating-ului și altor tehnologii similare, avem acum posibilități infinite.

Pe lângă efectele pe care le are asupra căsătoriei, prima maturitate le oferă tinerilor și posibilitatea de a trăi o perioadă amuzantă și incitantă, departe de părinți, înainte de a deveni soț sau soție și de a-și întemeia propriile familii.

Dacă ești ca mine, nici măcar nu te poți imagina căsătorindu-te înainte să treci prin toate aceste lucruri. La 23 de ani nu aveam nici cea mai mică idee despre cum aveam să fiu ca adult. Studiam afaceri și biologia la Universitatea din New York (NYU). Urma să mă căsătoresc cu vreo fată care locuise la câteva străzi mai încolo de părinții mei, în Bennettsville, Carolina de Sud? Ce era această misterioasă „biologie de afaceri“ pe care plănuiam să o creez? Habar n-am. Eram un

* În original, „emerging adulthood”. Termenul se referă la perioada din viața unui om cuprinsă între adolescență și maturitate și se referă, în general, la acele persoane care nu au copii, locuiesc cu părinții sau nu au venituri suficiente pentru a fi complet independenți (n.t.).

idiot care, cu siguranță, nu era pregătit pentru asemenea decizii importante*.

Oamenii în vârstă cu care am stat de vorbă nu au avut o astfel de perioadă în viața lor, iar mulți dintre ei păreau să regrete. În special femeile aveau astfel de regrete, dat fiind că multe dintre ele nu au avut șansa să meargă la facultate sau să aibă propriile cariere. În anii 1950, în multe părți din America, femeile singure nu prea locuiau singure și multe familii se opuneau ideii ca fetele lor să împartă apartamentul cu alte „fete care lucrau“. Până la căsătorie, cele mai multe fete locuiau cu părinții, care le supravegheau îndeaproape; le lipsea, practic, autonomia de care se bucură adulții. Erau obligate să le spună mereu părinților unde se duceau și cu cine. Chiar și pentru întâlniri aveau nevoie de consimțământul părinților și era necesar ca părinții să fie de acord cu băiatul sau să le însoțească la întâlniri.

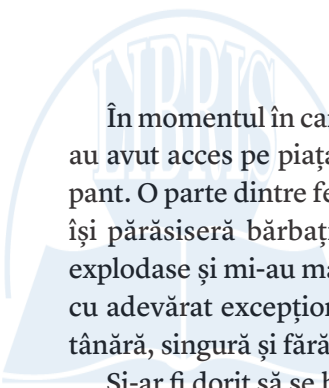
La un moment dat, în timp ce intervievam femeile în vârstă, le-am întrebat direct dacă mare parte dintre femeile de vârstă lor se căsătoriseră doar pentru a pleca de acasă. Toate femeile din încăpere au dat din cap. Se pare că, pentru femeile din acea epocă, căsătoria era cea mai simplă cale de a dobândi acele libertăți elementare care i se acordă unui adult.

Din păcate, ceea ce urma nu era neapărat o fericire. Așa cum multe femei au descoperit relativ repede, căsătoria le eliberase de părinți, dar le făcuse dependente de un bărbat care putea sau nu să se poarte bine cu ele și care le împovăra cu responsabilități legate de creșterea copiilor și de îngrijirea casei.

Femeile din acea epocă s-au confruntat cu ceea ce Betty Friedan a numit, în bestsellerul ei, *The Feminine Mystique*, „problema nenumită“**.

* Tatuajul meu cu Bubba Sparxxx [numele de scenă al muzicianului american Warren Anderson Mathis – n.r.] îmi amintește mereu de asta.

** În manuscris, Friedan o numise „problema Hampton“, dar editorii i-au spus că numele nu era suficient de incitant.

În momentul în care femeile au obținut dreptul de divorț și au avut acces pe piața muncii, rata divorțului a crescut galopant. O parte dintre femeile în vârstă cu care am stat de vorbă își părăsiseră bărbații la vremea când revoluția divorțului explodase și mi-au mărturisit că au regretat întotdeauna ceva cu adevărat excepțional și special: experiența de a fi femeie tânără, singură și fără responsabilități.

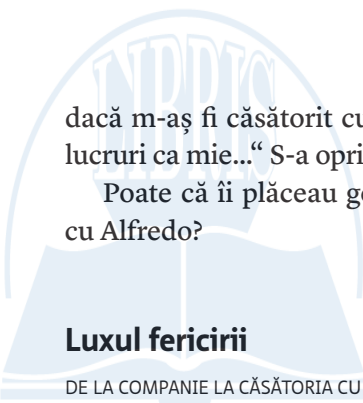
Și-ar fi dorit să se bucure și ele de prima maturitate.

„Cred că am ratat o perioadă din viața mea, aceea în care ieși cu prietenii“, au fost cuvintele înțelepte ale unei femei pe nume Amelia. „Nu mi s-a dat niciodată voie să ies cu prietenii. Tata nu ar fi fost de acord cu așa ceva. Era foarte sever. Așa că le spun nepoatelor mele: faceți-vă viața voastră, distrați-vă și abia apoi căsătoriți-vă.“ Să sperăm că îndemnul Ameliei nu le va face pe nepoate să consume o tonă de ecstasy, după care fetele să îi spună mamei: „Bunica ne-a zis să ne distrăm. Lasă-ne în pace!“.

Cele mai multe femei în vârstă aveau aceeași atitudine. Toate femeile, chiar și cele care avuseseră o căsnicie fericită, spuneau că își doreau ca ficele și nepoatele lor să aibă o altă perspectivă asupra căsătoriei. Voiau ca fetele tinere să se întâlnească cu mai mulți bărbați și să aibă mai multe relații înainte să se căsătorească. „I-am spus ficei mele să iasă în oraș, să studieze, să își cumpere o mașină și să se distreze“, mi-a spus Amelia. „Și abia apoi să aleagă pe cineva.“

Chiar și Victoria, care fusese căsătorită 48 de ani cu bărbatul care locuia cu un etaj mai sus decât ea, a fost de acord. Ne-a spus că își iubise foarte mult soțul, dar a făcut aluzia că, dacă lucrurile ar fi stat altfel, poate că ar fi procedat diferit.

„Soțul meu și cu mine ne înțelegem bine“, ne-a spus ea, „dar suntem atât de diferiți! Uneori, mă întreb cum ar fi fost

dacă m-aș fi căsătorit cu cineva căruia i-ar fi plăcut aceleași lucruri ca mie...” S-a oprit și n-a mai terminat propoziția.

Poate că îi plăceau gogoșile și se gândea să fie împreună cu Alfredo?

Luxul fericirii

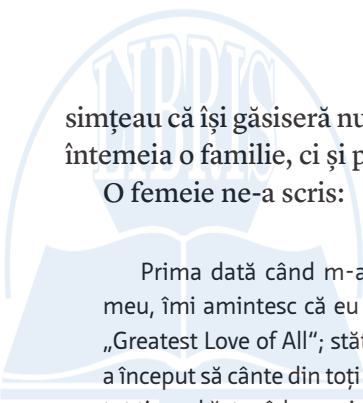
DE LA COMPANIE LA CĂSĂTORIA CU SUFLETUL-PERECHIE

Schimbarea legată de momentul în care începem să ne gândim la dragoste și căsătorie ține și de schimbarea cu privire la ce anume ne dorim de la un soț sau de la o soție. Atunci când am stat de vorbă cu oamenii în vârstă despre motivele pentru care au avut întâlniri, s-au logodit și s-au căsătorit cu anumiți oameni, mi-au dat răspunsuri de genul: „Mi s-a părut că e de treabă“, „Era o fată drăguță“, „Avea o slujbă bună“ și „Avea acces la gogoși, iar mie, după cum știți deja, îmi plac gogoșile“.

Pe de altă parte, când stai de vorbă cu persoane care s-au căsătorit în epoca noastră, răspunsurile lor sunt mult mai dramatice. Auzi lucruri ca: „E jumătatea mea“, „N-aș putea să trăiesc fără ea“ sau „De fiecare dată când o ating pe păr, am o erecție“.

I-am întrebat pe oamenii care au intrat pe forumul nostru: ce anume te-a determinat, în cazul în care ai fost căsătorit/ă sau într-o relație de lungă durată, să consideri că persoana respectivă era (sau încă e) persoana potrivită pentru tine? În ce fel e această persoană diferită de altele? Răspunsurile au fost complet diferite de cele pe care le-am primit de la bătrânii din azil.

Multe dintre răspunsuri conțineau povești care arătau că între cei doi era o legătură puternică și că oamenii respectivi

simțeau că își găsiseră nu doar pe cineva plăcut, cu care să poți întemeia o familie, ci și pe cineva unic.

O femeie ne-a scris:

Prima dată când m-am îndrăgostit cu adevărat de prietenul meu, îmi amintesc că eu îngânam cântecul lui Whitney Houston, „Greatest Love of All”; stăteam unul lângă altul și studiam, când el a început să cânte din toți rărunchii. Și am cântat tot cântecul, iar în tot timpul ăsta râdeam și dansam prin cameră. Astfel de momente, când m-am simțit liberă, nebunatică și iubită, m-au făcut să știu că el e persoana potrivită. În plus, de când suntem împreună, simt că am devenit cea mai bună versiune a mea. Mă tot impulsionez să încerc lucruri diferite și să continui să învăț, chiar dacă nu mai sunt la școală. Toate aceste lucruri mi se întâmplă mie, dar a contat enorm că el mă sprijină.

O altă femeie ne-a scris:

Mă face să râd și dacă nu am chef să râd se oprește din ce face și găsește timp să mă întrebe ce s-a întâmplat. Mă face să mă simt frumoasă și demnă de iubit, chiar și în momentele când nu arăt prea bine sau sunt urâtioasă. În plus, avem în comun aceeași religie, aceleași standarde morale, aceeași etică a muncii, ne plac filmele, muzica și călătoriile.

O altă persoană ne-a scris:

E diferit de toți ceilalți pentru că e o persoană extraordinară și unică. Nu mai e nimeni pe lume ca el. E uimitor și mă fascinează în fiecare zi. Pentru că l-am cunoscut și pentru că îl iubesc, am devenit o persoană mai bună. Suntem împreună de cinci ani și încă mai sunt obsedată de el. E cel mai bun prieten al meu.

Toate aceste persoane au cunoscut pe cineva special. Din răspunsurile lor reiese că standardul pe care îl aveau pentru a fi cu cineva e mult mai ridicat decât cel al oamenilor în vârstă, care se căsătoriseră cu doar câteva generații în urmă.

Ca să înțeleg de ce persoanele din generația noastră vorbesc pe un ton exaltat ca să explice de ce și-au ales o anumită persoană ca partener de viață, am stat de vorbă cu Andrew Cherlin, eminentul sociolog pe tematica familiei și autorul cărții *The Marriage-Go-Round*. Până acum aproximativ 50 de ani, spune Cherlin, oamenii se mulțumeau cu așa-zisa „căsătorie de companie“. Într-o astfel de căsătorie, fiecare partener avea un rol bine definit. Bărbatul era capul familiei și cel care aducea banii, iar femeia stătea acasă, avea grijă de casă și făcea copii. Satisfacția în căsătorie venea în mare parte din cât de bine își îndeplinea rolul fiecare dintre soți. Ca bărbat, te puteai considera un soț bun dacă reușeai să aduci acasă bani, iar ca femeie, erai o soție bună dacă țineai casa curată și făceai 2-5 copii. Poate că îți iubeai soțul, dar nu într-atât încât să îți spui: „Simt fluturi în stomac de fiecare dată când îi zăresc mustața“.

Nu se căsătoreau pentru că erau îndrăgostiți nebunește unul de altul, ci pentru că puteau întemeia o familie împreună. Chiar dacă unii oameni spun că s-au căsătorit din dragoste, din cauza presiunii de a se căsători și de a întemeia o familie împreună, nu toate căsătoriile erau din dragoste, cele mai multe fiind „căsătorii suficient de bune“.

A aștepta dragostea adevărată era un lux pe care mulți, și în special femeile, nu și-l permiteau. La începutul anilor 1960, 76% dintre femei au declarat că ar fi de acord să se căsătorească cu cineva de care nu erau îndrăgostite. E de notat că doar 35% dintre bărbați au declarat același lucru*.

* „Some correlates of romantic love“, William M. Kephart, în revista *Journal of marriage and the family*, 29, nr. 3, 1967, pp. 470-74.

Ca femeie, aveai mult mai puțin timp ca să-ți găsești un bărbat. Dragoste adevărată? Bărbatul ăsta are o slujbă bună și o mustață decentă: grăbește-te să-l faci al tău, fată!

Cu timpul, s-a produs o schimbare fundamentală în modul în care vedem căsătoria. Astăzi, echivalăm căsătoria cu găsirea unui partener de viață. Cineva pe care să îl iubim. Dar întreaga idee de a te căsători din dragoste și a fi fericit/ă este destul de nouă.

Dacă ne uităm la istoria speciei noastre, pețitul și căsătoria nu au însemnat neapărat dragoste și împlinire. Potrivit istoricului Stephanie Coontz, autoarea cărții *Marriage, a History*, uniunea maritală era, până de curând, importantă în primul rând pentru stabilirea unei alianțe între două familii. Însemna obținerea unei siguranțe financiare, sociale și personale și era necesară pentru supraviețuire și reproducere.

Și nu ne referim la istoria antică. Până la Revoluția Industrială, cei mai mulți americani și europeni locuiau la ferme, unde toată lumea din gospodărie trebuia să muncească, iar chestiunile legate de căsătorie țineau, în primul rând, de aspectele practice.

Așa că un bărbat din trecut probabil că se gândea: *Căcat, am nevoie de copii care să lucreze cu mine, la fermă. Am nevoie de copii de patru ani, care să muncească. Și am nevoie de o femeie, care să îmi facă haine. Și asta cât mai repede.* Iar o femeie ar fi gândit: *Ar cam trebui să îmi găsesc un tip care muncește și care știe să folosească un plug, pentru că nu vreau să mor de foame.*

În astfel de condiții, nevoia ca femeia de lângă tine să îți împărtășească interesul în sushi, în filmele lui Wes Anderson și să îți și provoace o erecție, de fiecare dată când îi atingi părul, pare un pic cam prea mult.

Bineînțeles că oamenii se mai și căsătoreau din dragoste, dar așteptările lor cu privire la ceea ce înseamnă dragostea erau

foarte diferite de cele pe care le avem azi. Pentru acele familii a căror siguranță viitoare depindea de modul în care copiii lor reușeau să facă partide bune, pasiunea era văzută ca o motivație extrem de periculoasă. „Căsătoria era o instituție economică și politică prea importantă pentru a o întemeia doar pe ceva atât de irațional cum este dragostea“, scrie Coontz*.

Tot Coontz ne-a spus că, înainte de anii 1960, majoritatea persoanelor din clasa de mijloc aveau așteptări destul de rigide în legătură cu rolul fiecărui partener în căsătorie: femeile voiau siguranță financiară, iar bărbații voiau ca femeile să fie virgine și nu erau atât de interesați de calități ca studii și inteligență.

„În mod normal, cuplurile se căsătoreau destul de repede – după doar șase luni de întâlniri, un bun indicator al faptului că dragostea era mai degrabă înțeleasă prin stereotipuri, în funcție de sexul partenerului, decât pe o cunoaștere profundă a partenerului, ca individ“, mai spune autoarea.

Nu e ca și cum cei care s-au căsătorit înainte de anii 1960 au avut căsnicii lipsite de dragoste. Dimpotrivă, multe dintre cuplurile de atunci au avut treptat sentimente puternice unul pentru celălalt, dat fiind că petreceau mult timp împreună și că își întemeiaseră o familie. Poate că astfel de căsătorii avuseseră un început cald, dar cu timpul au ajuns să fiarbă de pasiune.

Multe lucruri s-au schimbat în anii 1960 și 1970, inclusiv așteptările noastre cu privire la ceea ce trebuie să ne aducă o căsătorie. Mare parte din schimbare a venit și din mișcarea pentru egalitatea femeilor. Pe măsură ce tot mai multe femei au mers la facultate, și-au găsit o slujbă și au dobândit independență economică, au reușit să obțină mai mult control asupra propriului corp și asupra propriei vieți. Tot mai multe femei au refuzat să se căsătorească cu băiatul din bloc sau din cartier. Și ele voiau

* Stephanie Coontz, *Marriage, a History: How Love Conquered Marriage*, Penguin, New York, 2006, p. 7.